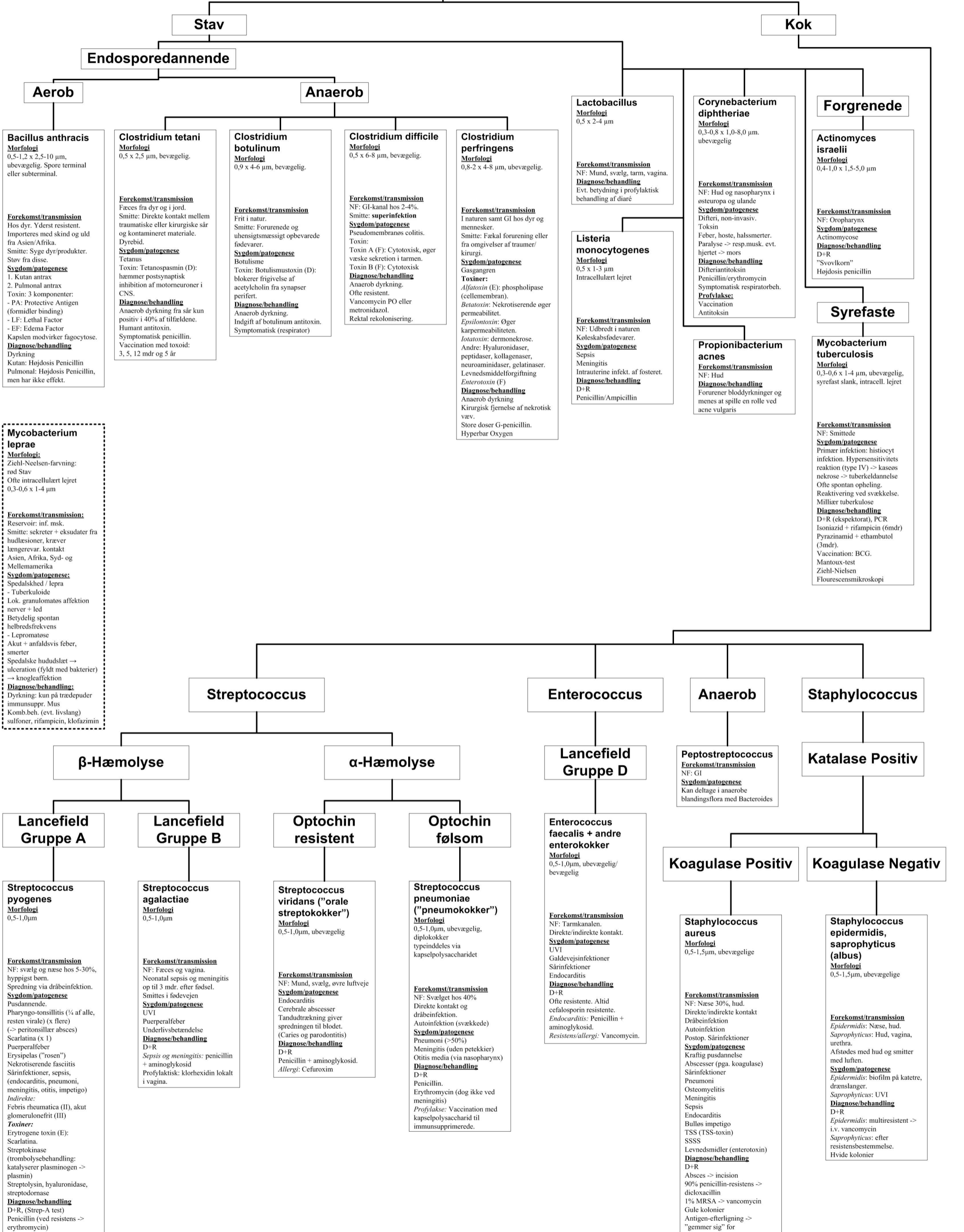

Gram-Positive Bakterier

Mycobacterium leprae
Morfologi:
Ziehl-Neelsen-farvning: rød Stav
Ofte intracellulært lejret
0,3-0,6 x 1-4 µm

Forekomst/transmission:
Reservoir: inf. msk.
Smitte: sekreter + eksudater fra hudlæsioner, kræver længerevar. kontakt
Asien, Afrika, Syd- og Mellemerika
Sygdom/patogenese:
Spedalskhed / lepra
- Tuberkuloide
Lok. granulomatøs affektion
nerv + led
Betydelig spontan helbredsfrekvens
- Lepromatose
Akut + anfaldsvis feber, smerter
Spedalske hududslæt → ulceration (fyldt med bakterier) → knogleaftektion
Diagnose/behandling:
Dyrkning: kun på trædepuder
immunsuppr. Mus
Komb. beh. (evt. livslang) sulfoner, rifampicin, klofazimin

BAKTERIER

Gram-Negative Bakterier

Kok

Aerob

Neisseria meningitidis (Meningokok)

Morfologi: Ubevægelig
0,6-1µm med kapsel
Diplokok, side-to-side, kaffebønne, ofte intracellulært lejret i neutrofile
Inddeling: Kapselpolysaccharid inddeles i antigene typer A, B, C, W-135, Y
Forekomst/transmission: Raske bærere 10% nasopharynx
Dråbeinf., kræver tæt kontakt
Sygdom/patogenese: Adhærer vha. pili til ikke-ciliebærende epithel. IgA-spaltende protease ødelægger 1. line defense
- Pharyngit
- Meningitis (Petekkie 50%)
- DIC
- Shock (endotoxin frigives)
- (pneumoni)
- (arthritis)
- (pericarditis)
- (conjunktivitis)
Diagnose/behandling: Dyrkning blod+spinalvæske
Mikroskopi (metylenblåt + gram)
Svælpodning
Påvisning i petekkie
Hojdosis G-penicillin
Profylakse: Ciprofloxacin til pt.'s nærmeste
Vaccine: kapselpolysaccharid; rejser til epidemiske omr.

Neisseria gonorrhoeae (gonokok)

Morfologi: Ubevægelig
0,6-0,8µm
Diplokok, side-to-side, kaffebønne, ofte intracellulært lejret i neutrofile
Forekomst/transmission: globalt
Reservoir: Asymptomatiske smittebærere
Direkte slimhindekontakt
Mor til barn
Sygdom/patogenese:
- Gonorré
- Proctitis
- Tonsillit
- Dermatit-athrit-syndrom
- Perinatal øjeninfektion
♂: urethritis, dryppert
♀: ofte asymptomatisk, urogenital inf., asc. inf. kan sterilitet
Diagnose/behandling: Kuldpepid sekret urethra, svælg, rectum, cervix sendes i Stuarts transportmedium
Mikroskopi (metylenblåt + gram)
GAT (gonokok antistof test)
ceftriaxon

Anaerob

Bacteroides fragilis

Morfologi: Ubevægelig
0,8-1,3 x 1,6-8µm
Forekomst/transmission: NF: GI, stort antal
Smitte: uden for nat. miljø fx perforeret appendicit, postop, sårlinf.
Sygdom/patogenese: Absces (ofte sm. med E.coli)
Sepsis
Rådden lugt
Diagnose/behandling: dyrkning (anaerob)
Kir. drænage
Metronidazol

Små

Bordetella pertussis (+parapertussis)

Morfologi: Ubevægelig
0,3-0,5 x 0,5-2µm
Kokkoide stave
Dråbeinf.
Forekomst/transmission: Indkub.tid: 1-3 uger
Tåler ikke udtørring, begrænset overlevelse uden for msk. organisme
Sygdom/patogenese: Pertussis (kighoste)
- kataralske stadium (10 dg.)
- konvulsive stadium (2-8 uger)
- rekonvalescensstadiet (op til 2 mdr.)
Diagnose/behandling: Dyrkning på Bordet-Gengous-substrat
PCR
Podning nasopharynx (Stuarts transportmedium) 3 neg. prøver taget med 2 dg. mellemrum udelukker smitte
Erythromycin tidligt i forløbet kan milde symptomer + mindre smitterisiko.
Profylakse: Vaccine: acellulær med pertussistoksoid 3. 5. 12. mdr.
B. parapertussis lign. mildere sygdom. Ingen krydsimmunitet.

Brucella - melitensis - abortus - suis

Morfologi: Ubevægelig
0,6-0,8 x 0,8-1,5µm
Kokkoid stav
Forekomst/transmission: B. melitensis: får, geder
B. abortus: kvæg, geder, hunde, heste
B. suis: svin, rensdyr, harer
Smitte: direkte kontakt inf. dyr, indtagelse kontaminerede fødevarer, meget smitsom
Sygdom/patogenese: brucellose
- granulomdannelse (lever, knoglemarv, milt)
- febris undularis (mdr.)
- hepatosplenomegali
- hævede lymfeknuder
B. melitensis: akut alvorlig forløb
B. abortus: mildere forløb
B. suis: kronisk forløb
Diagnose/behandling: Bloddyrkning
Biopsi lymfeknuder, milt
Dyrkning (2-4 uger)
Påvisning antistoffer

Legionella pneumophila

Morfologi: Bevægelig
Slank
0,5-0,7 x 2-20µm
Forekomst/transmission: Fugtige, varme omgivelser (jord, ferskvand, varmvandsforsyninger)
Smitte: aerosoler
Sygdom/patogenese: Asymptomatiske tilfælde hyppige
Indkub.tid: 2-10 dg.
Overlever IC i makrofager
- Pontiac feber
- Legionella pneumoni (legionersyge) dødelighed 30%
Diagnose/behandling: Dyrkning: BCYE-agar
Ekspektorer, pleuravæske, lungebiopsier
PCR
Flourescensmikroskopi
AG i urin
Prod. β-laktamase
Erythromycin store doser + evt. rifampicin
Profylakse: Opvarmning til min. 70C

Pseudomonas aeruginosa

Morfologi: bevægelig
0,5 x 1,5-3,0µm
Forekomst/transmission: Vidt udbredt naturen, fugtige omgivelser
Formere sig øjendråber, luftfugtere, rengøringsmidler, dræn, kateterslanger, sår
Smitte: indirekte kontakt
NF: tarm
Sygdom/patogenese: Sjældent hos raske dog:
- otitis externa (dykkere)
- keratitis (kontaktlinser)
- follikuliter (badning swimmingpool)
Immunsupprimerede:
- sårlinf. (især brandsår)
- UVI
- Sepsis (forb. kir. indgreb)
- Meningitis (efter lumbalpunktur)
- Bronchopneumoni (respiratorbehand.)
Diagnose/behandling: Dyrkning: danser fluorescein (grøngult), pyocyanin (blågrønt)
Danner biofilm
Resistensbestem. + komb.behand.
Aminoglykosider, piperacillin, ciprofloxacin

Fakultativt Anaerob

Små

Haemophilus influenzae

Morfologi: ubevægelige
0,3-0,5 x 0,5-1,0µm
Kokkoide stave
Kapsulate og non-kapsulate former
Forekomst/transmission: Dråbeinf.
Non-kapsulate: NF svælg
Sygdom/patogenese: Kapsulate: (a-f, b alvorligst) invasiv
- epiglottitis
- otitis media
- pneumoni
- sepsis
- arthritis
- meningitis
Non-kapsulate: noninvasiv, lavpatogen
- akut + kronisk otitis media
- ofte ved KOL
- luftveje sek. luftvejsinf.
Diagnose/behandling: Dyrkning på blodagar omkring S. aureus (nasopharynx, ekspektorat, blod, pus, CSV)
Ampicillin
Resistens: 3. gen. cefalosporin
Profylakse: Hib-vaccine: 3,5,12 mdr. rensat kapselpolysaccharid bundet til tetanus-toksoid.

Yersinia pestis

Morfologi: Nogle er bevægelige
0,3-1 x 1-6µm
Forekomst/transmission: NF: gnavere især Asien, Afrika, Sydamerika, USA
Smitte: via lopper, lungepest også dråbeinf. ml. msk.
Sygdom/patogenese: - byldepest
loppebid → lymfadenopati → hæmatogent til lever, milt evt. meninges blodning + DIC + sek. pneumoni → septisk shock
sek. til byldepest el. erhvervet fra smittede. Hæmorrhagisk nekrotiserende bronchopneumoni
Diagnose/behandling: Behandling på klinisk billede
Dyrkning: blod/lymfeknudebiopsi el. ekpektorat
Tetracyclin /streptomycin
Profylakse: Rottebekæmpelse
Vacc.: dræbt helcelle

Yersinia enterocolitica

Morfologi: Nogle er bevægelige
0,3-1 x 1-6µm
Forekomst/transmission: Gnavere, svin, hund, kat
Smitte: direkte kontakt og kontamineret føde
Sygdom/patogenese: - diarré
- abdominalsmerter
- ledsymptomer
- hudforandringer ofte:
- terminal ileitis
- mesenterial lymfeknudesvulst
Diagnose/behandling: Fæcesdyrkning / serologi
Sjældent behandlingskrævende: ciprofloxacin

Gardnerella vaginalis

Morfologi: Lille stav, gram-variabel
Forekomst/transmission: NF: vagina
Sygdom/patogenese: Non-specifik vaginitis

Pasteurella multocida

Morfologi: Lille stav
Forekomst/transmission: Overføres hunde- el. kattebid
Sygdom/patogenese: Sårlinf.
Sjældent sepsis
Diagnose/behandling: Penicillin

Store

Laktoseforgærende

Escherichia coli

Morfologi: Nogle er bevægelige
0,3-1 x 1-6µm
Forekomst/transmission: NF: tarm msk + dyr
Findes ikke fritlevende i naturen
Smitte: fækal-oral
Sygdom/patogenese: - UVI (pili kan adhærere urinvejsepithel)
- Sepsis
- Meningitis (børn < 2 mdr)
- Postop. sårlinf.
ETEC: turistdiarré, LT-toksin (D) sv.t. choleratoksin
EPEC: epidemi diarré
EIEC: invaderer tyktarmsepithel, blodig/pusfyldte diarréer
EHEC: prod. Verotoksin, hæmorrhagisk diarré, hæmolytisk uræmisk syndrom, trombotisk trombocytopenisk purpura
Diagnose/behandling: Ukompliceret UVI: sulfonamid
Meningit: cefotaxim, gentamicin
Profylakse: Levnedmiddelkontrol, hygiejne

Citrobacter Klebsiella Enterobacter Serratia

NF: tarm, jord, spildevand
Sygdom/patogenese: UVI, nosokomielle inf.

Ikke Laktoseforgærende

Shigella - dysenteriae - flexneri - boydii - sonnei

Morfologi: Nogle er bevægelige
0,3-1 x 1-6µm
Forekomst/transmission: Tarmen mennesker + aber
Smitte: fækal-oral, forurenede fødevarer, kræver få bakterier
Ikke endemisk DK
Sygdom/patogenese: Indkub.tid: 1-4 dg.
Invasion tyktarmsepithel pusfyldte/blodige diarréer
Klassisk tropisk dysenteri
Diagnose/behandling: Fæcesprøver
Ciprofloxacin, væske+elektrolytter

Salmonella - typhimurium (musetyfusium) - enteritidis

Morfologi: Nogle er bevægelige
0,3-1 x 1-6µm
Forekomst/transmission: NF: fjerkræ (især S. enteritidis), grise, kvæg, får (især)
Sygdom/patogenese: Indkub.tid: 12-48 t
Tarmslimhinden invaderes overfladisk
- ublodige diarréer
- abdominalsmerter
- let feber
- kvalme
- opkast
Diagnose/behandling: Dyrkning fæcesprøver
Væske+elektrolytter
Sjældent antibiotika
Profylakse: Pasteurisering, køkkenhygiejne, 60C 20 min.

Salmonella - typhi - paratyphi (A,B,C)

Morfologi: Nogle er bevægelige
0,3-1 x 1-6µm
Forekomst/transmission: S. typhi: kun hos msk.
S. paratyphi: primært hos msk.
Smitte: direkte + indirekte kontakt, kontaminerede fødevarer, insekter, kroniske bærere (fokus ofte galdeblæren)
Sygdom/patogenese: Indkub.tid: 10-14 dg.
Tarmslimhinde invaderes, spredes med sepsis til galdeblære, GI, urinblære bakterieuri + obstipation senere diarré
Komplikation: tarmperforation m massiv blodning (sjældent)
Spontanforløb: 3 uger
Diagnose/behandling: Bloddyrkning
Urindyrkning (pos. 2. uge)
Fæcesprøve (pos. 2.-3. uge)
Agglutinationstest mod O- og H-AG (2. uge)
Ciprofloxacin
Profylakse: Vacc.: oprenset kapselpolysaccharid (50-65% beskytt) el. levende ikke-patogene (oralt) (75% beskytt.)

Proteus

NF: tarm, jord, spildevand
Sygdom/patogenese: UVI, nosokomielle inf.

Krumme

Campylobacter jejuni

Morfologi: Bevægelig
Spiral/S-formet
0,2-0,5 x 0,5-5µm
Forekomst/transmission: NF: dyr især fjerkræ
Smitte: forurenede fødevarer
Sygdom/patogenese: Inflammation + infektion tyndtarmsepithel
- abdominalsmerter
- blodig/purulent diarré
- feber
- påvirket almentilstand
- associeret med Guillain-Barré syndrom
Diagnose/behandling: Dyrkning fæcesprøve: mikroaerofil + selektiv dyrkning (resistent: vancomycin, polymyxin B, trimethoprim)
Direkte mikroskopi
Væske+elektrolytter
Svære tilfælde: erythromycin/ciprofloxacin

Helicobacter pylori

Morfologi: bevægelig
0,5-0,9 x 3µm
Forekomst/transmission: Formentligt dyresereservoir
Smitte: fødeindtagelse
Sygdom/patogenese: Prod. urease urinstof spaltes pH↑
- gastrit
- ulcus ventriculi et duodeni et oesophagus
- ventricelcancer et - lymfomer
- oesophagitis
Diagnose/behandling: Mikroskopi + mikroaerofil dyrkning af biopsi
Sydney-kuren:
bismutsubcitrat, tetracyclin, metronidazol
Eradikationsbehandling: syrepumpehæmmer, amoxicillin, metronidazol

Vibrio cholera - klassisk - El Tor

Morfologi: Bevægelige
0,5-0,8 x 1,5-2,5µm
Forekomst/transmission: Endemisk i Indien, Sysostasien
Smitte: fækalt forurenede vand, dræbes af mavesyre; kræver store mængder
Sygdom/patogenese: Choleratoksin (enterotoksin); subunit B binder tarmslimhinden optager subunit A cAMP↑ sekretion vand + elektrolytter
Indkub.tid: 1-4 dg
- diarré (op til 30L dagligt)
- acidose
- hypovolemie
Diagnose/behandling: Dyrkning: TCBS-agar
Herefter; agglutinationstest
Væske+elektrolytter evt. ciprofloxacin/tetracyclin

Andre

Scirochaetaceae

Treponema pallidum

Morfologi
Bevægelig
Lang, tynd, spiralformet
0,1-0,15 x 7-8µm
Forekomst/transmission
Kun hos msk.
Smitte: seksuel kontakt, transplacentært, blod
Sygdом/patogenese
Akquisit syfilis
- primære stadium
lokal formering efter 2-10 uger
hård chanker (sår, gulligrød)
glans penis/labia el. cervix
meget smitsom. Symptomfri 2-10 uger
- sekundære stadium (optil 5 år)
utilpashed
let feber
universel lymfeknudesvulst
hududslæt (peltformet syfilid/roseola) meget smitsomt
Herefter: 1/3 helt raske, 1/3 vil dø med latente sygdom, 1/3 udv. tertiære stadium
- tertiære stadium
meget sjælden
læsioner hud (gummata), slimhinder, knogler, kar (syfilitiske aneurisme), CNS (tabes dorsalis, dementia paralytica)
Kongenit syfilis
Papler + hepatomegali
Sener: Hutchinsons triade; labyrinter døvhed, interstitiel keratit, tandanomalier
Diagnose/behandling
Kan ikke dyrkes in vitro men opformerer i kanintestes
Mikroskopi: mørkefelts- el. fluorescens-
Serologi:
1. linie: non-treponemal test (uspecifikke) WR (komplementbindingsreaktion) + RPR (flokulationstest)
2. linie: treponemal test (specifikke) STS (påvisning IgM- + IgG-AG ved ELISA)
3. linie: treponemal test FTA-ABS (påvisning AG ved fluorescensmikroskopi)
Penicillin
Profylakse
Kondom + smitteopsporing

Borrelia burgdorferi

Morfologi
Bevægelige
Spiralformede med flageller
B. burgdorferi 0,18-0,25 x 4-30µm
Forekomst/transmission
Hovedreservoir: mus
Vektor: Ixodes (flåt)
Den voksne flåt formerer sig på hjorte
Smitte: bid af voksne flåter el. nymfer især forår/sommer
Sygdом/patogenese
Lyme borreliose
1. stadium: inkub.tid 10 dage ses papel → erythema chronicum migrans → systemisk inf.
2. stadium: (efter 1 uge) arthritis, myocarditis, perifer neuritis, meningitislign. symptomer (neuroborreliose)
3. stadium: (efter mdr-år) kronisk reaktiv arthritis, kronisk neuroborreliose, acrodermatitis atrophicans
Diagnose/behandling
Dyrkning: anvendes sjældent, da besværlig + langvarig
Serologi: påvisning IgM + IgG mod bakteriens flagel vha. ELISA (pos. efter 4 ugers inf.)
Store doser penicillin

Borrelia recurrentis

Morfologi
Bevægelige
Spiralformede med flageller
B. recurrentis 0,3 x 10-30µm
Forekomst/transmission
Overføres mellem msk af pediculus humanus (vektor)
Sygdом/patogenese
Febris recurrens (epidemisk tilbagefaldsfeber)
Inkub.tid: 1 uge
Årsag: bakteriens evne mutere
Diagnose/behandling
Dyrkning: inokulation
kyllingefostre
Mikroskopi: Giemsa-farvning
tetracyklin

Leptospira interrogans

Morfologi
Bevægelig
spiralformet
0,1 x 3-20µm
20 serotyper
Forekomst/transmission
Reservoir: gnavere
Værter: kvæg, grise, heste, hunde, evt. msk.
Smitte: urin gennem små rifter el. slimhinder
Sygdом/patogenese
Leptospirose
Inkub.tid: 1-2 uger
- høj feber
- hovedpine
- muskelsmerter
- GI-gener
- Conjunktivitis
- Tegn på meningitis (bakterien findes ikke i spinalvæsken)
Gå i ro el.:
- ieterus
- haemorragisk eksanthem
- nyre- + leversvigt
Diagnose/behandling
Mørkefeltsmikroskopi af blod/urin (efter 4 uger)
Antistoffer (1. uge)
Dyrkning: substrat med langkædede fedtsyrer
Penicillin/tetracyklin (tidligt i forløbet)

De Små

Chlamydia trachomatis

Morfologi
Dia. 0,2-0,3µm
Rund/oval
Forekomst/transmission
Reservoir: msk
Smitte: direkte kontakt
Obligt intracellulære parasitter
Sygdом/patogenese
A,B,Ba,C: endemisk trakom (conjunktivitis → keratitis → ophealing med arvæv) Asien + Afrika
D-K: urethritis, cervicitis, salpingitis, epidymitis, inklusionsconjunktivitis (sjældent arvæv), pneumoni(nyfødte)
L1,L2,L3: LymphoGranuloma Venerum (hevede lymfeknuder lysken + rødmø og evt. hudperforation med pusudtømming) sjælden i DK, udbredt Afrika + Sydamerika
Diagnose/behandling
materiale conjunctiva, urethra, cervix, trachea: ELISA, PCR, immunofluorescensmikroskopi
Dyrkning: vævskultur (McCoy-celler)
Serologi
Erythromycin / tetracyklin

Rickettsia

Morfologi
stavformede
0,3-0,5 x 0,8-2,0µm
Forekomst/transmission
Reservoir: zoonotisk
Vektor: lus, flåter, mider
Obligt intracellulære parasitter
Sygdом/patogenese
Infektion i endothel → trombose + nekrose
- pludselig høj feber
- hovedpine
- hududslæt
- hepatosplenomegali
Diagnose/behandling
Felix-Weil reaktionen
antistof test
Dyrkning: cellekultur, befrugtede hønseæg, indpodning på forsøgsdyr
tetracyklin
Profylakse
Udryddelse vektor

Mycoplasma pneumoniae

Morfologi
Små, meget pleomorfe
Ingen cellevæg
0,3-0,8µm
Forekomst/transmission
Hele verden
Smitte: dråbeinf.
Stor epidemier hvert 4. år
Sygdом/patogenese
Inflammation + henfald
luftvejsepithel
- forkølelse
- halssmerter
- tør hoste
- evt. interstitiel pneumoni (langvarig + alvorlig)
Diagnose/behandling
Serologi:
kuldeagglutininiterstigning
PCR
Pneumoni: erythromycin

Chlamydia psittaci

Morfologi
Dia. 0,2-0,3µm
Rund/oval
Forekomst/transmission
Fugles luftveje + GI
Smitte: aerosol- el. støvhalation med feces/sekreter inf. fugle
Obligt intracellulære parasitter
Sygdом/patogenese
- ornithose / psittacosis (papegøjesyge)
interstitiel pneumoni med alvorlig forløb
Diagnose/behandling
Lygranum-test (komplementbindingsmetode)
PCR
Dyrkning: vævskultur
erythromycin

Chlamydia pneumoniae

Morfologi
Dia. 0,2-0,3µm
Rund/oval
Forekomst/transmission
Smitte: dråbeinf. ml. msk.
Obligt intracellulære parasitter
Sygdом/patogenese
- pneumoni (mildere end ornithose)
- akutte luftvejsinf.
Diagnose/behandling
Lygranum-test (komplementbindingsmetode)
Dyrkning: bronchialsekret på vævskultur
Immunfluorescensmikroskopi
PCR
erythromycin

Enterobacteriaceae

Morfologi
Nogle er bevægelige
0,3-1 x 1-6µm
Sygdом/patogenese
Lysring cellen → LPS → endotoksin →
1. akt. faktor VII → DIC → vævsnekrose
2. monocytter frigiver IL-1 → feber
3. frigivelse vasoaktive stoffer → hypotension
Diagnose/behandling
Dyrkning: MacConkey-agar, laktose-plade (fæcesprøver)
Forgæringsrække
Resistens US
Tarmpatogene:
- Shigella
- Salmonella
- Yersinia enterocolitica
NF: (kun patogene når uden for naturlige levested)
- Escherichia
- Citrobacter
- Klebsiella
- Enterobacter
- Serratia
- Proteus
Inddeles:
O-antigen: polysacchariddelen af LPS
H-antigen: bevægelige (tilknyttet flageller)
K-antigen: kapslen

Vejledning:

PDF-filen er skruet sammen som 3 ark i A3 størrelse, og bør printes ud i dette format. Det er opsat med 5 mm margen hele vejen rundt (top, bund, højre, venstre) og ser pæneste ud, hvis printet på denne måde. Skemaet er lavet i Microsoft Visio 2003, og eksporteret og sat op i Adobe InDesign CS3

Skemaet er lavet ud fra FADL's Kompendiesamling i Mikrobiologi (Kompendium i Bakteriologi og Mykologi af Ulrik Stenz Justesen) efter ide af Jakob Hessel Andersen.

Mvh,
Helle Søholm Andersen & Anders Peter Skovsen